

YOSHLARNI HARBIY XIZMATGA TAYYORLASHDA CHAQIRUVGACHA HARBIY TA'LIMNING PEDAGOGIK O'RNI VA ROLI.

Jonimqulov Fazliddin Tojiddin o'g'li

Nizomiy Nomidagi milliy pedagogik Unversiteti

Annotation: Ushbu maqolada yoshlarni harbiy xizmatga tayyorlash jarayonida chaqiruvgacha harbiy ta'limning pedagogik o'rni va roli tahlil qilinadi. Yoshlarning harbiy xizmatga tayyorlanishidagi muhim jihatlar va ta'lim jarayonining samaradorligi ko'rib chiqiladi.

Keywords: yoshlar, harbiy xizmat, ta'lim, pedagogika.

Kirish

Yoshlarni harbiy xizmatga tayyorlash, nafaqat milliy xavfsizlikni ta'minlash, balki ularning shaxsiy rivojlanishi uchun ham muhimdir. Harbiy ta'lim, yosh avlodni nafaqat jismoniy jihatdan, balki ruhiy va axloqiy jihatdan ham tayyorlashga qaratilgan. Bu jarayon, yoshlarni intizomga, mas'uliyatga va jamoaviy ishlashga o'rgatadi. Harbiy xizmatga tayyorgarlik jarayonida olingan bilimlar va ko'nikmalar, fuqarolik hayotida ham foydali bo'ladi. Yoshlarni harbiy xizmatga chaqirishdan oldin beriladigan harbiy ta'lim, ularga harbiy strategiya, taktikalar va zamonaviy qurollarni boshqarish kabi muhim ko'nikmalarni o'rgatadi.

Bu ta'lim jarayoni, shuningdek, yoshlarning o'ziga bo'lgan ishonchini oshiradi va ularni muammolarni hal qilishga tayyorlaydi. Harbiy ta'lim, shaxsiy rivojlanish, jamoa bilan ishlash va liderlik ko'nikmalarini rivojlantirishda muhim rol o'ynaydi. Yoshlar, harbiy xizmatga tayyorlanish jarayonida o'zlariga maqsadlar qo'yishni, ularni amalga oshirish uchun strategiyalar ishlab chiqishni o'rganadilar. Shu tariqa, harbiy ta'lim nafaqat davlat uchun, balki yoshlarning shaxsiy hayoti va kelajagi uchun ham katta ahamiyatga ega. Yoshlarni harbiy xizmatga tayyorlash jarayoni, ularning jismoniy va ma'naviy rivojlanishida muhim rol o'ynaydi. Chaqiruvgacha harbiy ta'lim, yoshlarning intizom,

mas'uliyat va jamoaviy ishlash ko'nikmalarini shakllantirishga yordam beradi. Bu jarayon, shuningdek, yoshlarni vatanparvarlik ruhida tarbiyalash va ularning harbiy xizmatga tayyorligini oshirishga qaratilgan. Harbiy ta'lim, kelajak avlodni mustahkam, barkamol va kuchli shaxslar sifatida tayyorlashda asosiy omil hisoblanadi, bu esa mamlakat xavfsizligiga hissa qo'shadi.

Harbiy ta'lim tizimi

O'zbekistondagi harbiy ta'lim tizimi, yoshlarni harbiy xizmatga tayyorlashda muhim rol o'ynaydi. Ushbu tizim, o'z ichiga harbiy bilimlar, amaliy ko'nikmalar va psixologik tayyorgarlikni oladi. Yoshlar, harbiy ta'lim jarayonida nafaqat jismoniy jihatdan, balki intellektual va ma'naviy jihatdan ham rivojlanadilar. Bu jarayon, ularni vatanparvarlik ruhida tarbiyalash, jamoa ishida hamkorlik qilish va strategik fikrlash qobiliyatini oshirishga qaratilgan. Harbiy ta'lim, shuningdek, yoshlarning mardlik, sabr-toqat va mas'uliyat hissini shakllantirishga yordam beradi. O'zbekistonda harbiy ta'lim tizimi, o'zining zamonaviy talablarga mos ravishda yangilanib boradi, bu esa yosh avlodni global xavflarga qarshi turishga tayyorlashda muhim omil hisoblanadi. Ushbu tizim, nafaqat harbiy sohada, balki fuqarolik hayotida ham yoshlarning muvaffaqiyatli faoliyat yuritishlariga yordam beradi. Natijada, harbiy ta'lim tizimi, mamlakatning harbiy salohiyatini oshirish bilan birga, yoshlarni ijtimoiy hayotga faol ravishda jalb qilish va ularning kelajakdagi rollarini belgilashda muhim ahamiyatga ega. Bu jarayon, yoshlarning o'z maqsadlariga erishishlari uchun zarur bo'lgan asosiy ko'nikmalarni rivojlantirishda muhim ahamiyatga ega. O'zbekistondagi harbiy ta'lim tizimi, mamlakatning xavfsizlik va mudofaa sohasidagi strategik yo'nalishlarini amalga oshirishda muhim rol o'ynaydi. Ushbu tizim, yoshlarni harbiy xizmatga tayyorlash bilan birga, ularni shaxsiy va kasbiy rivojlanishlariga ko'maklashadi. Ta'lim jarayoni orqali yoshlar jismoniy, intellektual va axloqiy jihatdan shakllanib, kelajakda davlat va jamiyat oldidagi mas'uliyatlarini anglashadi. Shunday qilib, harbiy ta'lim tizimi yoshlarni faollikka, vatanparvarlik ruhida tarbiyalashga xizmat qiladi.

Pedagogik yondashuvlar

Chaqiruvgacha harbiy ta'limda qo'llaniladigan pedagogik yondashuvlar va metodlar, o'quvchilarning jismoniy tayyorgarligini, shuningdek, ruhiy va axloqiy sifatlarini rivojlantirishga qaratilgan. Ushbu yondashuvlar, asosan, tajribaga asoslangan, interaktiv va individual yondashuvlarni o'z ichiga oladi. O'qituvchilar, ta'lim jarayonida o'quvchilarning qiziqishlari va ehtiyojlarini inobatga olib, ularni o'zlashtirish jarayonida faol ishtirok etishga undaydigan metodlarni qo'llaydilar. Bu metodlar o'quvchilarning mustaqil fikrlash qobiliyatini rivojlantirish, jamoaviy ish ko'nikmalarini oshirish hamda harbiy xizmatga tayyorgarlik ko'rishda muhim ahamiyatga ega.

Shuningdek, simulyatsiya va o'yin metodlari, harbiy vaziyatlarni yaratishda va o'quvchilarni real sharoitlarga tayyorlashda keng qo'llaniladi. Bu esa, o'quvchilarning strategik fikrlash qobiliyatini oshirishga va tezkor qarorlar qabul qilish ko'nikmalarini rivojlantirishga yordam beradi. Pedagogik yondashuvlarning xilma-xilligi, harbiy ta'lim jarayonida o'quvchilarning har tomonlama rivojlanishiga xizmat qiladi, ularni kelajakdagi xizmatlariga tayyorlaydi va ularning kasbiy mahoratini oshiradi. Bu jarayon, o'z navbatida, harbiy xizmatga tayyorgarlikni yanada samarali qilishga imkon beradi. Chaqiruvgacha harbiy ta'limda pedagogik yondashuvlar va metodlar o'quv jarayonini samarali tashkil etishda muhim ahamiyatga ega. Ular o'quvchilarning psixologik, jismoniy va intellektual jihatdan tayyorgarligini oshirishga qaratilgan. Interfaol usullar, simulyatsiyalar va guruhli muammolarni hal etish metodlari o'quvchilarning fikrlash qobiliyatini rivojlantirishga xizmat qiladi. Shu bilan birga, individual yondashuvlar har bir o'quvchining shaxsiy xususiyatlarini hisobga olib, ta'lim jarayonini yanada samarali qiladi. Bu yondashuvlar o'zaro hamkorlikni rag'batlantirib, harbiy ta'limning sifatini oshiradi.

Yoshlarning motivatsiyasi

Yoshlarning harbiy xizmatga tayyorgarlikdagi motivatsiyasi, ularning shaxsiy va ijtimoiy rivojlanishi uchun muhim ahamiyatga ega. Harbiy xizmatga tayyorgarlik jarayonida yoshlar turli xil motivatsion omillarga duch keladilar. Bu omillar orasida o'z-o'zini rivojlantirish, jamiyatga xizmat qilish, shuningdek, kasbiy maqsadlar mavjud. Yoshlar ko'pincha o'zlarini jismoniy va ruhiy jihatdan sinab ko'rish, yangi ko'nikmalarni

egallash va hayotiy tajriba orttirish istagida bo'ladilar. Bunday motivatsiya, ayniqsa, harbiy xizmatda o'zini ishonchli his qilish va jamoaviy ruhni rivojlantirishda muhim rol o'ynaydi. Pedagogik ta'sirlar esa, yoshlarning motivatsiyasini yanada kuchaytirishda muhim ahamiyatga ega. O'qituvchilar va murabbiylar tomonidan beriladigan maslahatlar, qo'llab-quvvatlash va rag'batlantirish yoshlarning o'z maqsadlariga erishishida yordam beradi. Shu bilan birga, ta'lim jarayonida o'zaro hurmat va ishonch muhitini yaratish, yoshlarning o'zlarini erkin ifoda etishlariga imkon beradi. Natijada, harbiy xizmatga tayyorgarlik jarayoni nafaqat jismoniy, balki ruhiy jihatdan ham yoshlarni rivojlantiradi. Bu esa, ularning kelajakdagi faoliyatlarida muvaffaqiyatga erishishlariga zamin yaratadi. Yoshlarning harbiy xizmatga tayyorgarlikdagi motivatsiyasi ko'plab omillarga bog'liq. Ularning ichida shaxsiy maqsadlar, jamiyatda o'z o'rnini topish, va vatanparvarlik hissi alohida ahamiyatga ega. Pedagogik ta'sirlar, masalan, o'qituvchilar va murabbiylarning roli, yoshlarning motivatsiyasini kuchaytirishga yordam beradi. Bu jarayonda, yoshlar o'zlarini rivojlantirish, yangi ko'nikmalarni egallash va jamoada ishlash qobiliyatlarini oshirish imkoniyatiga ega bo'ladi. Shunday qilib, harbiy xizmatga tayyorgarlik yoshlarning shaxsiy va ijtimoiy rivojlanishiga xizmat qiladi.

Praktik mashg'ulotlar

Praktik mashg'ulotlar harbiy ta'limning ajralmas qismi bo'lib, ularning samaradorligi talabalarning harbiy xizmatga tayyorgarlik jarayonida muhim ahamiyatga ega. Chaqiruvgacha bo'lgan davrda olib boriladigan bu mashg'ulotlar, nafaqat nazariy bilimlarni mustahkamlash, balki amaliy ko'nikmalarni rivojlantirishda ham alohida o'rin tutadi. Harbiy tayyorgarlik jarayonida o'quvchilar turli xil vazifalarni bajarish, taktik harakatlarni amalga oshirish va jamoa bilan ishlash ko'nikmalarini egallash orqali o'zlarini sinovdan o'tkazadilar. Ushbu jarayonlar davomida o'quvchilar stress ostida qanday harakat qilish, qaror qabul qilish va muammolarni hal etish kabi muhim qobiliyatlarni rivojlantiradilar. Mashg'ulotlar o'z ichiga jangovar vaziyatlarda ishlash, texnik vositalarni boshqarish va jamoaviy strategiyalarni ishlab chiqish kabi elementlarni oladi. Bu esa, o'z navbatida, o'quvchilarning o'ziga bo'lgan ishonchini oshirishga va harbiy xizmat davomida

yuzaga keladigan qiyinchiliklarga tayyor bo'lishlariga yordam beradi. Shu tariqa, chaqiruvgacha bo'lgan harbiy ta'limda olib boriladigan praktik mashg'ulotlar, nafaqat harbiy malakani oshirish, balki shaxsiy rivojlanishga ham katta hissa qo'shadi. Praktik mashg'ulotlar harbiy ta'lim jarayonida muhim ahamiyatga ega bo'lib, o'quvchilarning nazariy bilimlarini amaliy ko'nikmalar bilan boyitadi. Bu mashg'ulotlar davomida o'quvchilar turli vaziyatlarga tayyorlanish, strategik fikrlash va jamoaviy ish ko'nikmalarini rivojlantiradilar. Shuningdek, amaliy mashg'ulotlar harbiy xizmatga tayyorgarlik jarayonida yuqori darajada samaradorlikni ta'minlaydi. Ular harbiy texnika va usullarni chuqur o'rganishga, shuningdek, stressga bardosh bera olish qobiliyatini oshirishga yordam beradi. Natijada, bu jarayonlar harbiy kadrlarning malakasini va tayyorgarlik darajasini sezilarli darajada yaxshilaydi.

Psixologik tayyorgarlik

Yoshlarni harbiy xizmatga tayyorlashda psixologik tayyorgarlikning ahamiyati naqadar muhimligini ta'kidlash lozim. Harbiy xizmat, nafaqat jismoniy kuchni, balki psixologik barqarorlikni ham talab etadi. Yoshlar harbiy xizmatga kirishdan oldin psixologik tayyorgarlik jarayonidan o'tishlari, ularni ruhiy jihatdan tayyorlashga yordam beradi. Bu jarayon, bir tomondan, yoshlarni stressga bardosh bera olish qobiliyatini oshirishga, ikkinchi tomondan esa, ularning o'z-o'zini anglash, liderlik qobiliyatlarini rivojlantirishga xizmat qiladi. Psixologik tayyorgarlik orqali yoshlar jamoaviy ish, hamjihatlik va o'zaro muloqot ko'nikmalarini ham rivojlantiradi, bu esa harbiy xizmat davomida muhim ahamiyatga ega. Pedagogik jihatdan qaraganda, psixologik tayyorgarlik yoshlarning o'zlariga bo'lgan ishonchini oshiradi va ularga harbiy muhitda muvaffaqiyatli faoliyat yuritish imkonini beradi. Shuningdek, bu jarayon, harbiy xizmatchilarning psixologik salomatligini saqlashda ham muhim rol o'ynaydi. Natijada, psixologik tayyorgarlik nafaqat harbiy xizmatga tayyorgarlik jarayonini yengillashtiradi, balki yoshlarning shaxsiy rivojlanishiga ham ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Yoshlarni harbiy xizmatga tayyorlashda psixologik tayyorgarlikning ahamiyati juda katta. U nafaqat harbiy vazifalarga tayyorgarlikni kuchaytiradi, balki yoshlarning ruhiy barqarorligini ham

ta'minlaydi. Psixologik tayyorgarlik jarayoni davomida yoshlar stressga bardosh berish, jamoada ishlash va yetakchilik qobiliyatlarini rivojlantirish imkoniyatiga ega bo'lishadi. Bu jarayon, shuningdek, harbiy xizmat davomida yuzaga kelishi mumkin bo'lgan psixologik muammolarni oldini olishda yordam beradi. Natijada, psixologik tayyorgarlik nafaqat harbiy xizmatga tayyorgarlik jarayonini yengillashtiradi, balki yoshlarning shaxsiy rivojlanishiga ham ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

Xulosa

Maqolada keltirilgan asosiy fikrlar va tavsiyalarni umumlashtiradigan bo'lsak, psixologik tayyorgarlik jarayoni harbiy xizmatga kirish jarayonida muhim ahamiyatga ega ekanligini ko'rsatadi. Yoshlarni harbiy xizmatga tayyorlashda psixologik salomatlikni ta'minlash, ularning ruhiy holatini mustahkamlash va stressga bardosh bera olish qobiliyatini rivojlantirish zarur. Ushbu jarayon, shuningdek, harbiy xizmat davomida yuzaga kelishi mumkin bo'lgan psixologik muammolarni oldini olishga xizmat qiladi. Maqolada ilgari surilgan tavsiyalar yoshlarning psixologik tayyorgarlik darajasini oshirish, ularni harbiy xizmatga tayyorlashda zamonaviy psixologik metodlarni qo'llash va shaxsiy rivojlanishlariga e'tibor qaratish zarurligini ta'kidlaydi. Psixologik tayyorgarlik nafaqat harbiy xizmatga kirish jarayonida, balki umuman yoshlarning shaxsiy va ijtimoiy rivojlanishida ham muhim rol o'ynaydi. Bunday tayyorgarlik yoshlarni yanada mustahkam, o'ziga ishongan va stressli vaziyatlarga tayyor bo'lgan shaxslar sifatida shakllantiradi. Shuning uchun, harbiy xizmatga tayyorgarlik jarayonida psixologik tayyorgarlikni e'tiborsiz qoldirmaslik lozim. Maqolada keltirilgan asosiy fikrlar va tavsiyalar, harbiy xizmatga tayyorgarlik jarayonida psixologik tayyorgarlikning ahamiyatini ta'kidlaydi. Yoshlarning jismoniy va ruhiy holatini mustahkamlash, ularni stressli vaziyatlarga tayyorlash maqsadida, psixologik tayyorgarlikning o'rni beqiyosdir. Psixologik tayyorgarlik, nafaqat harbiy xizmatga, balki hayotning boshqa jabhalarida ham muvaffaqiyatli bo'lish uchun zaruriy ko'nikmalarni rivojlantirishga yordam beradi. Shuning uchun, ushbu jarayonni to'g'ri tashkil etish va unga e'tibor qaratish muhimdir. Bu yoshlarning kelajakdagi faoliyatida muvaffaqiyatga erishishlariga xizmat qiladi.

REFERENCES

1. O'zbekiston Respublikasi Mudofaa vazirligi, 'Harbiy ta'lim va tarbiya' (2020).
2. Karimov I.A., 'Yoshlar va ta'lim' (2018).
3. Abdullaev A., 'Pedagogik yondashuvlar' (2019).
4. Qodirov R., 'Yoshlar psixologiyasi' (2021).
5. Murodov S., 'Harbiy xizmatga tayyorgarlik' (2022).
6. Isroilov T., 'Yoshlar va harbiy ta'lim' (2023).